

LEGHENNEN EN VOLIÈRESYSTEEM BETER OP ELKAAR AFSTEMMEN

Sinds 1 januari 2012 moeten leghennen worden gehuisvest in aangepaste kooien (verrijkte kooien of kleinvolières) of niet-kooisystemen (grond- of volièrehuisvesting). Daarom stapten veel pluimveehouders de vorige jaren over op niet-kooisystemen. Een doctoraat beoogde om het potentieel voor een beter dierenwelzijn, dat in theorie mogelijk is met deze systemen, dichter te benaderen. – *Evelyne Delezie, Jasper Heerkens & Frank Tuytens, ILVO-Dier*

In België werden in 2014 ongeveer 3,3 miljoen leghennen gehouden in niet-kooisystemen. Dit komt overeen met 39% van alle leghennenplaatsen of 60% van alle leghennenbedrijven. Het potentieel dat deze niet-kooisystemen (zoals volièrehuisvesting) hebben om tot een meer diervriendelijke en duurzame huisvesting voor leghennen te komen, blijkt in de praktijk zelden optimaal verwezenlijkt. Uit voorgaande studies bleek immers dat de botbreukincidentie, vederschade, sterfte en de variabele productieresultaten nog steeds aandachtspunten zijn bij niet-kooisystemen. Een doctoraat dat door Jasper Heerkens werd uitgevoerd aan het ILVO en de UGent had tot doel het potentieel voor een beter dierenwelzijn, dat in theorie mogelijk is met deze systemen, dichter te benaderen. Dit vereist dat de risicofacto-

ren van de aangehaalde knelpunten bekend zijn, zodat gerichte oplossingen kunnen geëvalueerd en tenslotte geïmplementeerd worden. Hiervoor werd een observationele veldstudie bij 47 volièrestallen in België uitgevoerd, gericht op het kwantificeren van het voorkomen van de eerder genoemde knelpunten en het identificeren van risicofactoren voor deze knelpunten. Bovendien werd een experimentele studie uitgevoerd waarin getracht werd om enkele toepasbare oplossingen voor de knelpunten te verkrijgen.

.....
**Kleine aanpassingen
verbeteren gezondheid en
welzijn van de leghennen.**
.....

De observationele veldstudie op de leghennenbedrijven toonde aan dat schadelijk pikgedrag (veren- en cloacapikken, kannibalisme), borstbeenletsels (breuken en krommingen) en voetzool-aandoeningen vaak voorkwamen, maar dat de variatie in dit gedrag en de letsels tussen de bedrijven groot was.

Sterfte en vederschade

Er werd een gemiddeld sterftepercentage van 4,1% genoteerd, wat vergelijkbaar is met de sterfte in kooisystemen. Waar men vroeger hogere sterftepercentages aantrof in de volièresystemen, blijkt er nu een belangrijke vooruitgang te zijn geboekt met betrekking tot het reduceren van deze sterfte.

Op 60 weken leeftijd had slechts 1% van de onderzochte leghennen een intact verenkleed. Een grote variatie werd aangetroffen zowel tussen tomen als binnen één en dezelfde toom. Een slechter verenkleed ging gepaard met een hogere sterftegraad. Schade aan het verenkleed op de rug, staart, nek en rond de cloaca was voornamelijk het gevolg van pikkerij. De aanwezigheid van bloedluizen, het type draadrooster, pseudostofbadgedrag of een beschadigd vederkleed door schuren tegen het systeem zijn mogelijke andere oorzaken van een slecht vederkleed.

Borstbeen- en voetzoolletsels

Op 60 weken leeftijd werden van 50 dieren per koppel de borstbeenletsels bepaald. Van de hennen bleek 82,5% een borstbeenbreuk te hebben, 41,2% een bloeditstorting, 17,6% een andere wonde, en had meer dan de helft (59,8%) een milde of ernstige deviatie van het borstbeen. Alle borstbeenaandoeningen namen toe met de leeftijd. Op de praktijk-

Dankzij loopplanken kunnen hennen zich makkelijker van het ene naar het andere niveau begeven.

bedrijven varieerden de voetzoolaan-
doeningen in functie van de soort aan-
doening: voetzoolhyperkeratose kwam het
frequentst voor (42%), gevolgd door
voetzooldermatitis (27,6%), terwijl
slechts 1,2% last had van *bumblefoot*
(ulceratieve pododermatitis).

Link met specifieke eigenschappen

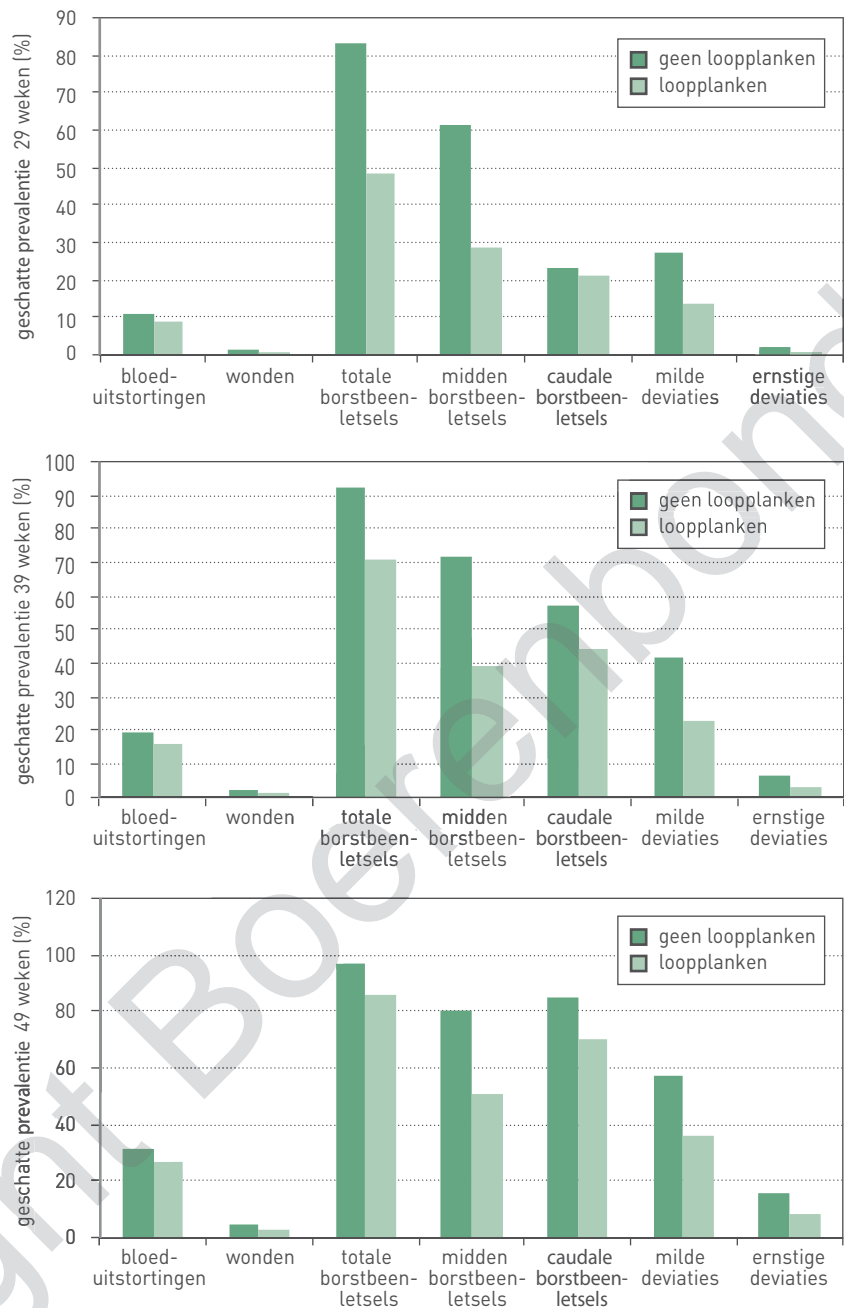
Door het uitvoeren van de veldstudie
konden deze knelpunten gelinkt worden
aan specifieke eigenschappen van het
huisvestingssysteem en het toegepaste
management. Zo werd een verband
gevonden tussen type volière (rijtype
versus portaaltype), materiaal van het
draadrooster, inrichting van de legnest-
ingang, toepassen van fasevoeding en
het contact tussen de pluimveehouder en
zijn dieren. Leghennen hadden meer
nekveren, minder borstbeenwonden,

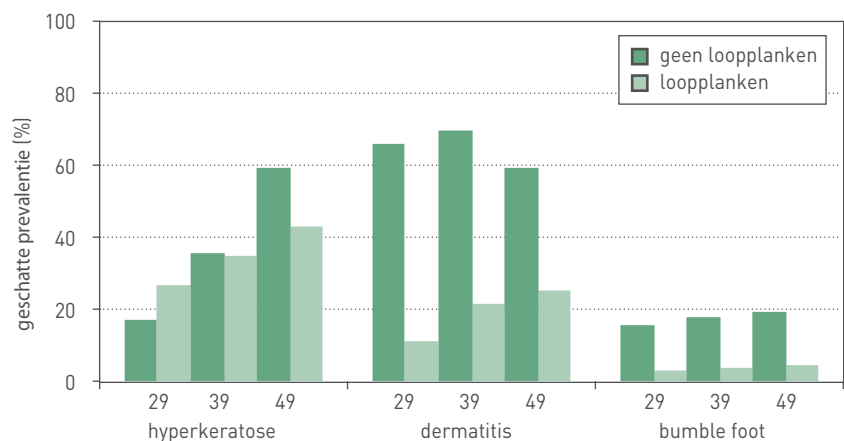
Ijzere draadroosters hadden in het onderzoek
een beter verenkleed en een hogere eiprodu-
ctie bij de hennen tot gevolg dan kunststoffen
draadroosters.

meer (midden) borstbeenbreuken en
ernstigere voetzooldermatitis in de rij-
dan in de portaaltype volières. Een
bredere gangpadbreedte leidde tot min-
der hematomen (bloeduitstortingen in de
huid), mogelijk doordat de hennen in deze
bredere gangen makkelijker kunnen
landen.

Leghennen die gehuisvest werden op
ijzere draadroosters hadden een beter
verenkleed, minder wonden, een lager
sterftepercentage, een hogere eiprodu-
ctie en minder bloedluisbesmettingen dan
hennen die op kunststoffen draadroosters
werden gehouden. Bij deze laatste groep
werden wel minder borstbeenbreuken

Figuur 1 Percentage voor bloeduitstortingen, wonden, borstbeenletsels en deviaties bij
leghennen gehuisvest mét en zonder loopplanken - Bron: ILVO-Dier

Figuur 2 Percentage voor hyperkeratose, dermatitis en bumble foot bij leghennen gehuisvest
mét en zonder loopplanken - Bron: ILVO-Dier

aangetroffen. Onderliggende oorzaken van deze materiaaleffecten zijn pseudo-stofbadgedrag, hygiëne, bloedluizen en de gridstructuur. De aanwezigheid van een platform voor het legnest resulteerde in een beter vederkleed en minder borstbeenwonden. Een beter vederkleed werd ook verkregen indien de kippen toegang hadden tot een vrije uitloop. Meer mensdiercontact en meer verschillende fasevoeders waren 2 managementprocedures die geassocieerd werden met een betere vederscore.

Het nut van loopplanken

In de experimentele proefopstelling werd bij 2 commerciële lijnen (Dekalb White en Isa Brown) getest of het aanbrengen van loopplanken in het volièresysteem kon resulteren in minder borstbeen- en/of voetzoolaandoeningen. Dankzij loopplanken kunnen hennen meer gecontroleerde bewegingen uitvoeren en zich gemakke-

lijker van het ene naar het andere niveau begeven. Het niet meer moeten vliegen voor het overbruggen van hoogteverschillen zou met name tot minder breuken kunnen leiden. Uit de experimentele studie bleek dat de prevalentie [het aantal gevallen] van borstbeenbreuken en -deviaties in hokken met loopplanken lager was op alle leeftijden in vergelijking met de hokken zonder loopplanken (figuur 1). Ook de prevalentie van voetzoolaandoeningen (zowel voetzooldermatitis als hyperkeratose en *bumblefoot*) was op alle onderzochte leeftijden lager indien loopplanken voorzien werden (figuur 2).

Effect van de leghennenlijn

Voor veel parameters bleek er ook een duidelijk effect van het leghennenras. Zowel hematomen als wonden kwamen meer voor bij Dekalb White- dan bij ISA Brown-hennen. Ook het voorkomen van

milde en ernstige deviaties nam sneller toe bij de Dekalb White-hennen dan bij hun ISA Brown-soortgenoten, in tegenstelling tot de breuken. Verder onderzoek moet aantonen hoe eventuele verschillen in fysiologie, anatomie en/of gedrag de onderliggende oorzaken zijn van hun predispositie (vatbaarheid) voor deze verschillen in het voorkomen van borstbeenletsels en voetzoolaandoeningen. De resultaten van het onderzoek tonen aan dat door het uitvoeren van kleine aanpassingen aan het volièresysteem of het management en in combinatie met een bepaald type leggen, de leggen en haar omgeving beter op elkaar afgestemd zijn. Dit zorgt niet alleen voor een verbetering van de gezondheid en het welzijn van de leghennen in volièresystemen, maar mogelijk ook voor een betere productie (legpercentage) en dus betere bedrijfsresultaten. ■

LEDENVOORDEEL

VOORDEELTARIEF VOOR VERPLICHT MEDISCH ONDERZOEK

Houders van een rijbewijs C, D, CE en DE moeten om de 5 jaar een geneeskundig onderzoek ondergaan en geschikt bevonden worden. Deze termijn is voor iedereen gelijk, tenzij de geneesheer het anders bepaalt. Boerenbond maakte een afspraak met Attentia om deze geneeskundige onderzoeken tegen een voordeeltarief uit te voeren voor de leden.

Op vertoon van je lidkaart krijg je het Boerenbondvoordeeltarief.

Tarieven Boerenbond onderhandelde nieuwe prijzen voor de periode van 1 april 2016 tot 31 maart 2017. Voor een onderzoek met ogentest is het tarief 84 euro en voor een onderzoek zonder ogentest 64 euro. Een ogentest is niet nodig wanneer je zelf een attest van je oogarts kunt voorleggen dat nog geen

drie maanden oud is. De tarieven zijn vrij van btw. Je kunt voor dit onderzoek geen terugbetaling krijgen van je ziekfonds.

Werkwijze Boerenbondleden schrijven zich in door te telefoneren naar het nummer in de tabel. Je vermeldt daarbij in elk geval dat je Boerenbondlid bent. Ga op het afgesproken moment naar de afgesproken locatie en vul daar een medische vragenlijst in. De dokter zal je onderzoeken en zo nodig voert hij een ogentest uit met een Ergovision. Na het onderzoek en als alles in orde is, krijg je een attest voor rijgeschiktheid. Met dit attest moet je je wenden tot de gemeente om je geschiktheid om te rijden op je rijbewijs te laten noteren.

Wijze van betaling Voor alle locaties behalve Hasselt en de Keizer Karellaan in Brussel is Attentia overgeschakeld op betaling met Bancontact/Maestro. Breng dus steeds je bankkaart mee naar het onderzoek. In Hasselt en Brussel betaal je cash.

– Stefaan Kint, tuinbouwconsulent Boerenbond

Tabel 1 Locaties voor medisch onderzoek met mogelijkheid voor ogentest

Provincie	Locatie	Telefoonnummer
Antwerpen	Oudaan 18, Antwerpen	03 259 01 30
Limburg	Gouverneur Roppesingel 15, Hasselt ¹	09 258 19 19 ²
Vlaams-Brabant	Sint-Michielslaan 3, Woluwe	02 263 08 70
	Keizer Karellaan 584, Brussel (gelijkvloerse verdieping) ¹	
	Oude Mechelsestraat 2, Strombeek Spiegelstraat 1, Asse (CLB Noordwest-Brabant)	
Oost-Vlaanderen	Sluisweg 1, Gent	09 243 40 10
	Antwerpsesteenweg 187, Sint-Niklaas	09 258 19 19
	Kluisweg 13, Ninove	054 51 22 99
West-Vlaanderen	Hoogleedsesteenweg 348, Roeselare	09 258 19 19 ²
	Sint-Maartensblik 2, Brugge	09 258 19 19
	Kasteelstraat 29, Kortrijk (derde verdieping)	056 24 09 06
	Rue St Joseph 4, Moeskroen	081 82 11 40
Voor Roeselare en Hasselt worden de afspraken in Gent gemaakt		
¹ Cash te betalen		
² Voor Roeselare en Hasselt worden de afspraken in Gent gemaakt.		